

Tkaczki z Hruda,
fot. z archiwum Narodowego
Instytutu Dziedzictwa

Tekst
Hanna Golla
kurator wystawy

Muzeum Etnograficzne
Oddział Muzeum Narodowego
we Wrocławiu
ul. Romualda Traugutta 111/113

Część europejska:

Fotografie i filmy oraz teksty opisów pozyskano z UNESCO, przekłady pochodzą z Polskiego Komitetu ds. UNESCO. Ekspozycje wypożyczono z Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie, Muzeum Etnograficznego im. Seweryna Udzieli w Krakowie, Instytutu Słowackiego w Warszawie, Rumuńskiego Instytutu Kultury w Warszawie oraz Museum Das Haus der Fasnacht z Imst w Austrii.

Część polska:

Fotografie i opisy pozyskano z Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Organizatorzy wystawy

Patronat honorowy

Projekt
„NIEMATERIALNE DZIEDZICTWO
REGIONU I SKARBY EUROPEJSKIEJ
KULTURY TRADYCYJNEJ”
dofinansowany ze środków Ministerstwa
Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Za użyczenie eksponatów dziękujemy
Instytutowi Słowackiemu w Warszawie,
Rumuńskiemu Instytutowi Kultury w Warszawie

oraz
Museum Das Haus der Fasnacht z Imst
i dr. Edwardowi Wąsiewiczowi
Konsulowi Honorowemu Austrii we Wrocławiu

Patroni medialni:

Skarby europejskiej kultury tradycyjnej

2.09.2016 –
– 26.02.2017

**Malarstwo dekoracyjne
z Petrykiwki**
© O.O. Shpak, with the
permission of UNESCO

W październiku 2003 roku podczas trzydziestej drugiej sesji Zgromadzenia Ogólnego UNESCO przyjęto Konwencję w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Jest ona piątą z kolei umową uzupełniającą poprzednie, traktujące o ochronie innych dziedzin światowego dziedzictwa. W ramach konwencji powstały trzy listy międzynarodowe: **Lista reprezentatywna niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości**, **Lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego wymagającego pilnej ochrony** oraz **Rejestr najlepszych praktyk**. Wpisanych na nie zostało już kilkaset zjawisk z zakresu niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w tym prawie sto w dwudziestu ośmiu krajach europejskich. Nie są one w żaden sposób wartościowane, stanowią natomiast świadectwo żywej kultury wspólnot, które je zgłaszają. **Polska ratyfikowała Konwencję w 2011 roku**. Od roku 2014 sukcesywnie tworzona jest **Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego**, na której obecnie znajduje się siedemnaście zjawisk, mogących ubiegać się o kandydowanie do wpisu na listy międzynarodowe.

Czym jest niematerialne dziedzictwo kulturowe? W jego zakres wchodzi różnorodność praktyk, zwyczaje, wyobrażenia, formy ekspresji, wiedza i umiejętności, jak również związane z nimi narzędzia i instrumenty, przedmioty, artefakty oraz obszary kulturowe. Dziedzictwo to, przekazywane z pokolenia na pokolenie i stale odtwarzane przez mniejsze lub większe społeczności, zapewnia im poczucie tożsamości i zachowanie własnej kultury. Jest ono również świadectwem wielobarwności kulturowej, której poznanie przyczynia się do poszanowania kultury innych narodów i grup etnicznych.

Zaprezentowanych na wystawie czterdzieści jeden europejskich zjawisk kulturowych obejmuje bardzo zróżnicowane dziedziny:

- tradycje muzyczne (muzyka, śpiew i taniec) zarówno te mało znane, takie jak izopolifonia ludowa z Albanii, taniec na żarze z południowo-wschodniej Bułgarii, śpiew *ojkanje* i taniec *nijemo kolo* z Dalmacji, taniec rekrutów z Czech, pieśni polifoniczne z Łotwy, taniec *caľuş* z Rumunii, gra na fujarze na Słowacji, *canto a tenore* z Sardynii, jak i te już spopularyzowane, np. hiszpańskie flamenco czy portugalskie fado
- obchody karnawałowe, np. mające miejsce w austriackim Imst, w belgijskich Binche i Aalst, Parada Dzwonników z regionu Kostav w Chorwacji, święta *Busó* w Mohaczu na Węgrzech
- procesje, pochody i misteria, np. procesja Przenajświętszej Krwi w Brużii (Belgia), wiosenna procesja

Nestinarstwo

© 2007 by Regional Museum Burġas, with the permission of UNESCO

Królów i Królowych w Gorjani w Chorwacji, *Patum* w Berġa w Hiszpanii, chodzenie po kołędzie w Rumunii i Mołdawii • rzemiosło i sztuka, takie jak wyrób drewnianych zabawek dla dzieci oraz pierników w Chorwacji, koronki z Cypru, gobeliny i koronki klockowe z Francji, krzyże drewniane z Litwy, ceramika z Horezu w Rumunii, malarstwo z Petrykiwki na Ukrainie, haft *Matyó* na Węgrzech, lutnictwo z Cremony (Włochy) • przestrzeń kulturowa jednej społeczności: Kihnu z Estonii, Suiti z Łotwy, Laponia • inne różnorodne zjawiska, m.in. konny potów krewetek w Belgii, język gwizdów z wyspy Gomera (Wyspy Kanaryjskie) i ludzkie wieże w Katalonii (Hiszpania), obchody święta ognia w Pirenejach, Hiszpańska Szkoła Jazdy Konnej w Wiedniu • zjawiska obejmujące swoim zasięgiem większy obszar jednego państwa lub kilku, np. francuska tradycja biesiadna i jeździecka, dieta śródziemnomorska, sokolnictwo.

Jeździectwo według tradycji francuskiej

© ENEAlain Laurieux, 2009, with the permission of UNESCO

Najwięcej wpisów na Listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego mają: Chorwacja, Hiszpania, Belgia i Francja.

Flisacy wpływający do Ulanowa na doroczne Dni Flisactwa,
fot. z archiwum Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Obchody karnawałowe Schemenlaufen w Imst

© by Melitta Abber, with the permission of UNESCO

Przestrzeń kulturowa Suiti

© 2008 by Juris Lipsnis, with the permission of UNESCO

Ważną częścią ekspozycji jest zewnętrzna prezentacja siedemnastu zjawisk, które zostały wpisane na polską **Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego**. Według kolejności zgłoszeń są to: • rusznikarstwo artystyczne i historyczne – wyroby według tradycyjnej szkoły cieszyńskiej • szopkarstwo krakowskie • pochod Lajkonika • flisackie tradycje w Ulanowie • procesja Bożego Ciała w Łowiczu • język esperanto jako nośnik kultury esperanckiej • umiejętność wytwarzania instrumentu i praktyka gry na kozie (dudach podhalańskich) • hafciarstwo kaszubskie szkoły żukowskiej • sokolnictwo – żywa tradycja • polskie tańce narodowe: polonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak • uroczystości ku czci św. Rocha z błogostawieństwem zwierząt w Mikstacie • tradycyjna technika ludwisarska stosowana w ludwisarni Felczyńskich w Taciszowie • przywołówki dynęsusowe w Szymborzu • gwara warmińska jako nośnik tradycji ustnych • bartnictwo • żywiecko-suskie zabawkarstwo • wiedza i umiejętności wykonywania oraz współczesnego użytkowania pereborów.

Gra na kozie,
fot. z archiwum Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Wiosenna Procesja Królów i Królowych w Gorjani

© 2008 by Ministry of Culture of Croatia, with the permission of UNESCO

Język gwizdany na wyspie La Gomera

© 2008 by Gouvernement des Canaries, with the permission of UNESCO

Pochód Lajkonika. Harce na dziedzińcu klasztoru ss. Norbertanek,
fot. Andrzej Janikowski, 2011

Wnętrze sosny bartnej,
fot. z archiwum Narodowego Instytutu Dziedzictwa